

# הזהב פרק רביעי בבא מציעא

## נד.

### עין משפט נר מצוה

קד א מיי פיה מהל  
ערכין הל' ה ופי"ד  
הל' ה ופי"ד ערכין מהל  
שני הל' א ופי"ד מהל  
תמומות הל' כו סג עשין  
קלו:  
קד ב מיי פיה מהל  
מעשר שני הל' י  
ופי"ד מהל ערכין הל' ג:  
קו ג מיי פיה מהל  
מעשר שני הל' ד  
סג עשין:  
קז ד מיי פיה מהל  
סג עשין קלו:  
קח ה מיי פיה מהל  
עשין:  
קט ו ד מיי פיה מהל  
הל' י:  
ק י ט מיי פיה מהל  
עשין הל' ג:  
קיא ב מיי פיה מהל  
קוב ל מיי פיה מהל  
תמומות הל' יח:  
קיג ז מיי פיה מהל  
מעשר שני הל' ט  
[וטו] ע"ד ס"י שלא סעיק  
קלמ]:  
קיד ז מיי פיה מהל  
ערכין הל' ז ופי"ד  
מהל תמומות הל' טו ופי"ד  
מהל מעשר שני הל' ט  
[וטו] ע"ד ס"י שלא סעיק  
קלמ]:  
קיו ט מיי פיה מהל  
תמומות הל' יג:

**תורה אור השלם**  
1 ואם בבקשה השמאה  
ופרה בערקה וקפ"ד  
תמשחו עליו ואם לא  
יגאל ונקבר בערקה:  
ויקרא כו כו  
2 אם תשיב משבת  
רצלה ועשות חפציו ביום  
קדשי וקראת לשבת עג  
לקדשו? ומכבד ובקדו  
מעשות ורצף ממצוא  
חפציו ודבר דברי:  
ישעיהו נח יג  
3 ואם יגאל ויגאל את  
הפרה המקדש אתו  
וקפ"ד תמשיח פסח ערפק  
עליו וקם לו:  
ויקרא כו יט  
4 ואיש כי יאכל קדש  
בשגגה וקפ"ד תמשיחו  
עליו ונתן לכהן את  
הקדש:  
ויקרא כב יד  
5 ונתתה בבקש וצרת  
הבסק בידך והלכת אל  
הבסקים אשר יבחר??  
אלהיהו:  
דברים יד כה

**אן דלמא ד' בה' פריק וחומש מעבב.** וא"ת ° והלא בהקדש  
שזה מנה שחללו על שזה פרוטה מחולל ומסתמא הוא הדין  
במעשר וי"ל דודאי אם אמר הוא וחומשו מחולל על פרוטה (פחות)  
מועיל אצל כי לא מזכיר בהדיא החומש לא מהני: **אמר רבי**

HebrewBooks.org © Moznaim Publishers. No commercial use allowed.

**נראין בו.** סבר חומש לא מעבב  
ולכן בשבת חילל אצל בחול לא חילל  
דחיישין לפשיעה וצבצבת לא חיישין  
משום עונג:

**מבבלי דפ"ג אפי"ו בהקדש.**  
תימה לשיני דה"ק נראין  
דברי ר' אליעזר לר' יהושע בהקדש  
שאף ר' יהושע לא פליג אלא במעשר  
דכי משני ספ"ק דחולין (דף יב.)  
ואי גרסין הכא תרי זמנין נראין  
ונראין אחי שפיר ולספריים דגרסין  
נתן לו מוכח בהדיא דמיידי בהקדש  
נתן לו משמע לגזברט):

**הקדש אינו בתחלה ע"ה הקרקע.**  
הא דאמר שמואל לקמן  
(דף טו:) צוין בחול ואח"כ מקדישין  
למ"ד (חולין דף טו.) תלוש ולכסף  
חיברו היו תלוש אחי שפיר ואפי'  
למ"ד חשב כמחזור מ"מ כיון דאם  
לא היה קדוש סופו ליעקר מקרי  
תלוש: **ונתן הכסף וקם לו.** וא"ת  
אי כסף דוקא מטלטלין נמי לא ואי  
גמרי' מנוקין ועבד דכתיב בהן (שמות

כא) ישיב לרבות שזה כסף ככסף א"כ  
קרקע נמי וי"ל דדרשינן כולל ופרט  
ויסק חמישיה כלל כסף שפיר ואפי'  
לו חזר וכלל וכן משמע פ' יש צבור  
(בבב"ב ד' נא.) ° דתנן אין פודין את  
הצבור בקרקעות כו' ולא בהקדשות  
ומפרש בגמ' ולא הקדשות כלל אלו  
והתם גבי צבור דריש כלל ופרט  
וכלל וא"ת דאי לא הוה כתיב אלא  
כסף לחודיה ה"א שזה כסף ככסף  
והשאל דכתיבי כללי מועטין קרקעות  
וי"ל דהכא כסף מיותר דה"מ למכתב  
חמישיה ערכך וגבי צבור נמי ופדויו  
מן חדש תפדה ערכך ה' שקלים  
ומדכתיב כסף למדרישה לפרטא הוא  
דאתאס: **ע"ה** לרבות שחומשו  
במותרו. וא"ת והלא אין חומש מעבב  
א"כ אין חומש כמותו וצטמוך גבי  
מעשר נמי אמרינן דאין מוסף חומש  
על החומש וי"ל דעליו לא מיידי  
אלא בדבר שמסלם קרן משלם חומש:  
**אף** אגן נמי תנינא. ה"מ לאתוי  
מתני' דמיידי צטמוך דמשלם  
חומשא דחומשא וכיון שנעשה החומש  
תרומה א"כ משלם מדבר הראוי  
להיות קודש ומיהו יש לדחות דמני'  
לשלם כלל דבר וכי משלם דבר הראוי  
להיות קודש או נעשה תרומה אי  
נמי מהך דהכא עדיפא ליה לאתוי  
דקמני בהדיא חומש מן החולין:

מוסף

קדש חומשה מהו שישתלם שלא מן החולין ° מעשר אין מתחלל על האסימון  
דרחמנא אמר ° וצרת הכסף בידך ° לרבות כל דבר שיש עליו צורה חומשו  
מהו שיתחלל על האסימון אתגלגל מלתא ומטא לקמיה דרבא אמר להו  
אמר קרא עליו ° לרבות חומשו כמותו אמר רבינא אף אגן נמי תנינא  
° הגונב תרומה ולא אכלה משלם תשלומי כפל דמי תרומה ° אכלה  
משלם שני קרנים וחומש קרן וחומש מן החולין והקרן דמי תרומה

ש"מ  
דמי תרומה: **אכלה.** בשוגג דלא ידע שהיא תרומה: שני קרנין. אחד לקרן ואחד לכפל וחומש בשביל אכילתה: מן החולין.  
פירות מתוקנין: והקרן. השני שהוא בא מחמת כפל של קנס גניבה משלם נמי דמי תרומה כלומר מעות כמו שמכרת תרומה בשוק:

**הבעלים נותנין.** על כרחן עשרים ושש שאי אפשר לתת לזה צאחד  
ועשרים שנמלא הקדש נפסד ° בחמשה סלעים ולבעלים נמי לא  
פחיתין מן הקרן ששמאה איש אחר הלכך נותנין כ"א לקרן  
וחמשה לתוספת חומש ועל עילויו של זה שהעלה דמיו סלע

אין מוסף חומש אלא על קרן  
שמאה הוא: **עשרים וחמש הבעלים**  
**נותנין גשטיף.** והתם (ערכין ד' סו):  
פריך ונימא לגיזבר אתא גברא  
במריקאי הרי בא אחר תחמינו שחפץ  
ליתן כמה שעולה קרן וחומש שאמרתי  
ואין הקדש נפסד ולמה נכוף את  
זה לתת שלשים. וסיוס השמנה אמר  
אחד הרי הוא של עשרים ושש  
אומר הגשטיף: **ש"מ חומשא מלבר.**

מדקמני חומש על עשרים סלעים חמש  
סלעים הרי חומש מן החזן: הוא  
**וחומשו חמשה.** היינו חומש מלבר  
שהוא רביע של קרן: **חומש מעבב**  
אכלה מוח לחומה עד שימן החומש:  
**אכנפשיה.** מאיליו אינו בכלל הפדיון  
שארבעה הזוהי פדו מעשר שהוא  
כנגדם: **ר' דלמא ארבעה בחמשה**  
**פריק.** כך הוא גזירת הכתוב שהחומש  
מן הפדיון הוא ואין שזה ארבעה  
נפדין בפחות מחמשה: **דמלאי.** מעשר  
שני של דמאי שחייבו חכמים להפריש  
לוקח מעט הארץ: אין לו חומש.  
אם פודה בעליו: אין לו ציבור.  
שנה שלישיה שנלוווי ישראל לצבור  
כל מעשרותיהם מן הציט ולתת למי  
שהס רואים דלכתיב (דברים יד)

מקלה שלש שנים וגו': **הא קרן יש**  
**לו.** דכל זמן שלא פדאו אסור לאוכלו  
חזן לחומה: **מ"ט.** אין לו חומש ויש  
לו קרן: **דמעבב מדאורייתא.** במעשר  
דאורייתא: **איסה דרצנן.** במעשר  
דמאי דרצנן: **שצט.** מפני צבור שבת  
לא יעבד מלאכול בשביל חומש:  
**מדקאמר רבי נראין דברי ר' אליעזר**  
**שצט.** אצל בחול אינו רואה את  
דבריו: **מכלל.** דלמה אפילו בחול  
אמר יאכל ובמעשר ודאי קאמר:  
**דכ"ע חומש לא מעבב.** שהיא האוכלו  
לוקח עליו משום לא תוכל לאכול  
בשעריה: (סו יג): **והכא בחושפין**  
**לפשיעוהו.** הא דקאמר רבי יהושע  
לא יאכל מדרבנן קאמר שמה יפסע  
ויתיאש ולא יתן חומש עוד: **הואיל**  
**וגזרין סובעין אהו.** את החומש  
ולכא למיחש לפשיעוהו: **נראין**  
**דברי רבי אליעזר בהקדש.** הואיל  
וגזרין תובעין אהו: **הרי אמרו.**  
במסקת צבורות צ"פ בתרא (ד' נא.):

**ונתן הכסף.** ואם המקדיש יגאל  
וגו' ויסק חמישיה כסף ערכך  
עליו והיה לו: **תרומה.** זר האוכלה  
בשוגג: **אינה משתלמת.** מעות אלא  
פירות חולין שהתשלומין נעשין תרומה  
דלכתיב צו את הקודש מה שהוא  
נתן לו נעשה קודש. אלמא מידי דחוי  
להיך בעינין: **שלא מן החולין.** מעות  
או בגדים שזה כסף: **עליו.** בכלוהו  
חומשין כתיבין יוסף עליו: **ולא אכלה.**  
היא חורת בעינין: **משלם אם הפל.**  
של קנס גניבה במעות: **דמי תרומה.**  
כמה שהיא שזה לימכר בשוק ודמיה  
פחותין מדמי חולין שאינה ראויה אלא  
דמי תרומה: **אכלה.** בשוגג דלא ידע  
שהיא תרומה: שני קרנין. אחד לקרן ואחד לכפל וחומש בשביל אכילתה: מן החולין.  
פירות מתוקנין: והקרן. השני שהוא בא מחמת כפל של קנס גניבה משלם נמי דמי תרומה כלומר מעות כמו שמכרת תרומה בשוק:

(א) [עין מוס' שבת קס:  
ד"ה הא קמ"ל.] (ב) דמאי  
פ"א [מ"ב.] (ג) [בבב"ב  
נא.] (ד) [עין מוס' פסחים  
לה: שילהי ד"ה שחלל כו'  
ומיהו תימה וכו'.] (ה) [לעיל  
מו:] (ו) [תמומות פ"ו  
מ"ד.] (ז) גי' רש"י  
בארבעה (ח) ויקרא ה כב  
כו במדבר ה. (ט) [ועין  
היטב מוס' נדה נב. ד"ה  
שאף.] (י) [ועין היטב מוס'  
שם ד"ה אומר וכו'.]  
(יא) [עין מוס' שבת קכב.  
ד"ה ונתן].

### גליון הש"ס

תוס' ד"ה או דלמא וכו'  
וא"ת והלא בהקדש. לקמן  
כו ע"ה עינין ד"ה דף לא  
ע"כ מוס' ד"ה ויסק  
ובבב"ב דף ל ע"ה מוס'  
ד"ה בחמשה:

### מוסף רש"י

הבעלים נותנין. על כרחן,  
עשרים ושש. לזה"א לא  
יבטין לה האיל ואמרו  
בעלים עשרים ועולה  
המשפון עם החומש לביה,  
ואי יביהו להאין כ"א  
מנאל הקדש מפסדי,  
ובעלם ימנו על כרחן אהו  
קלע שהוסף זה על הקרן  
וכ"ה דדיה, אצל כל סלע  
שהוסף זה לא יוספו חומש  
(וערכין ב.).  
ועשרים  
רחמשי. אמר אחד בעשרים  
וחמש הבעלים נותנים  
שלישים. על כרחן, והשתא  
איכא למיפקר אמאי כופין  
את הבעלים, בשלמא עד  
השתא כייפינן להו הלא הא  
מניין למתנה להקן משום  
דקרן דדיה לא הוי כקרן  
וחומש דאמר בעלים ברש"א,  
הלכך על כרחן הדיקין  
אבעלים, וכיון דהדיקין  
אבעלים בעי למיחש קרנא  
כמה דשיינו אחריי וחומש  
אדידהו, אצל השתא דאמר  
אחד כ"ה למיחש להאין,  
וחומש דאמר בעלים ברש"א,  
ובגמ' פריך לו (סו.).